

Megjelent a februári Tiszatáj

Németh László olvasónaplójának kiadatlan darabjait közli a Tiszatáj legújabb száma. Az 1968-69-ben született írások ezúttal is kivételes sajtóügyi izgalommal szolgálnak. A napló Némethnél aprópó csupán: alkalom az esszéírásra. Az író számára a tájékozódás lehetőségét adó olvasónapló a befogadás és újjáteremtés példája. Külön kiemeljük a Mórty Zsigmond szerkesztő úr című írást. Amíg Mórty a Nyugatot próbálta alakítani, „az a népi irodalom közege át — írja Németh — egészen másnak fest, mint az Osvát-hagyományok és Babits-igények felől nézve...” Az „életet templomba című predikátorként” jellemzett Mórtyról talált portrévázlatot ad Németh. Nem kevésbé érdekes a Brecht- és Mrozek-összeállítás (Két dráma), valamint az építézet világorradalmáról és a régi Közép-Kelet művészetéről szóló napló. Bertaux Az emberi nem mutációja című könyve kapcsán Németh László az emberiség jövőjéről sorakoztatja föl gondolatait és aggodalmait.

A februári Tiszatáj akár esszézámmak is nevezhetnénk, hiszen a folyóiratban most valóban ez a műfaj dominál. Páskándi Géza Egy „kihívó” betűm című írásában nemrég elkészült új történelmi drámájára, a Kálmán királyra hivatkozik. (A mű egyébként hamarosan megjelenik a Tiszatájban.) „Van ebben a színműben egy Káin- és Abel-párhuzam... ezt a... modellhasonlóságot egy közönséges kis alliteráció sugallta” — írja Páskándi. Tornai József a Nobel-díjas német fizikusról, Heisenbergről és nagy hatású könyvéről ír (A Heisenberg-élmény címmel). A költő így összegzi gondolatait: „...a tudomány és a művészet ugyanannak a kioldhatatlan megismerési és kifejezési szomszár csupán más és más módja. Különbségeik mellett azonoságaik is fontosak”. Belohorszky Pál „Emelygős”-e Sartre százada? és Domokos Mátys Konok gyurma a világ (Ba-

ri Károlyról — többször és sokféleképpen) c. írása mellett Deme László munkája is olvasható. A nemzetiségi nyelvművelés gondjait is jól ismerő Deme László három szinten (a nemzetiség, a nemzet és az emberiség szintjén) vizsgálja a nyelvet.

A folyóirat szépirodalmi anyagában verssel Serfőző Simon, Jánosy István, Aczél Géza, Sáradi József és Győri László szerepel. Aczél Margit nevével sem először találkozunk az olvasó. (Az elmúlt évben — írta Németh — a Kortárs és a Tiszatáj mutatta be.) Párás, meleg szél c. novellája pontos és finom realizmusával, elbeszélői könnyedségével hat.

Csatári Dániel a NEKOSZ megalapításának 30. évfordulóján előadást tartott az

MTA által rendezett tudományos ülészen. A népi kollégiumi mozgalom társadalmi, politikai szerepét megvilágító előadást vehetjük a Tiszatáj februári számában Legendák és mítoszok nélkül címmel.

A lap kritikai rovatában Vasy Géza és Márkus Béla Balázs József két nagy sikerű regényével (Koportos, Fábán Bálint találkozása Istennel) foglalkozik. Vekerdi László a Kriterion igényes sorozatának, a Tékának két új kötetéről írt bírálatot. — Nikolényi István Szedged zenei életének kiemelkedő eseménysorozatáról számol be (Szedged zenei hét a rádióban). — A Tiszatáj februári számát Plugor Sándor romániai magyar festőművész és grafikus cinkkarcai illusztrálják.

He'yreállítják a sárvári Rába-hidat

Elkészült a megrongálódott és november óta lezárt sárvári közúti Rába-híd helyreállítási terve. A Nyugat-Magyarország, de főként Vas megye és Sárvár gépjármű-forgalmában, a város megszokott életében, üzemeinek fuvarozásában igen fontos híd acélszerkezetét még a nyárig kijavítják a hídépítő vállalat szakemberei. Ha az időjárás nem zavarja munkájukat, úgy egy nyomsávon már március 31-én megnyitják a forgalomnak. A teljes helyreállítást május végéig ígéri. Ez a Balaton nemzetközi idegenforgalma miatt is fontos, hiszen a híd a Bécs-Balaton közötti 84. számú főúton van.

Ugyanakkor a helyreállítással kapcsolatos vizsgálatok azt is kiderítették, hogy a híd 15 év múlva le kell bontani. Addig biztonsággal szolgálja a közlekedést.

Új film

A cigánytábor az égbe megy

Makszim Gorkij Makar Csudra című elbeszélése nyomán a forgatókönyvet írta és a filmet rendezte: Emil Lotjanu. Kép: Szergej Vronszkij. Zene: Jevgenyij Doga. Főbb szereplők: Svetlana Toma, Grigorij Grigorij, Borisz Mulajev és Ion Skurja.

Csatangolni végeláthatatlan mezőkön; megbújni szurdokokban; nem félni senkit és semmit; nem tartozni senkihez. Íme a szabadság romantikus felfogású képlete.

Vándorol ebben a filmben egy cigánytábor Magyarországon, Galícia, Szlavónia vadregényes tájain. Azt hiszik, hogy ez a szabadságuk, pe-

dig csak saját hontalanságuk elől menekülnek folyton-folyvást, a szokásaik előirta körforgás szerint váltva a táborhelyeket.

Az igazi szabadságra csak ketten vágyanak közülük; Zobar és Radda. A film igazi konfliktusát is az ő kapcsolatuk hordozza. Egymásba szeretnek; ám ha valóban egymáséi is lesznek, akkor ők is odakötődnek a többiekhez; a kalandok izgalma nem fűtheti tovább Zobar szívét; a csodavárás büszkesége múltán elvesztené életének igazi értelmét a lány is.

Emil Lotjanu alkotása a századfordulón játszódik; ebből következik a film válsága is: erre a konfliktusra nincs megoldás.

De amíg a rendező idáig viszi el a nézőt, sok minden történik. Látványos, színes világ Lotjanu mozija. A szereplők is kitűnnek. Grigorij Grigorij, ha kell szilaj és marcona, de nem hiányoznak alakításából a pasztell-színek sem. Svetlana Toma pedig mindent el tud hitetni; a hetyke cigánylányt, a babonást, a kártyából jóslót, a démonit és a szerelmet is.

A fergeteges táncjelenetek, a szép kosztümök és a kiválóan fényképezett tájak azoknak fognak tetszeni, akik a manapság újra divatos romantikát kedvelik. A film zenéje viszont minden bizonnyal mindenkinek.

P. F.

Szekrénybe zárt gondolat

Osdi, kopott, redőnyzáras szekrény, vagy halk kattánással nyíló belső világítású irodai csoda, egynek a könnyen hozzáférhető tárai, hanem temetői a gondolatoknak. Mennyi van belőlük! Folyosókra kiszorulva, könyv- és irattárak zugai megáradnak, porral lepegetten, vagy kivülről tisztán tartva, de belsejükben habortatlanul, sorakoznak a gondolattemetők.

Iratok, papírok. Vékonyka es testes előterjesztések, tervek, javaslatok, rajzok. Napok, hetek, hónapok szellemi erőfeszítése töltötte meg betűsorokkal, számoszlopokkal, abrakokkal a papírlapokat. Remények a jobbra, a többre, a célszerűbbre. Sűrűn hivatalos biztatásra, feladatkijelöltre támaszkodó remények. Csak éppen közben megváltozott valami, módosult a döntés, az elképzelés, esetleg elfogyott a kockázatvállalási bátorság. Forgattak ugyan még a papírokat, de meggyozódás, igazi kíváncsiság nélkül, azután ráirtak ezt meg azt, s máris nyit a szekrény... Később meg kinek jut eszébe, hogy mi került irattárba, s ki bíbelődik azzal, mennyi idő, energia, képzett emberek mekkora erőfeszítése veszett kárba?

A felsőfokú oktatásban az egy hallgatóra jutó költségvetési kiadás 19 ezer forint volt 1960-ban, s 35 ezer 1975-ben. Napjainkban összesen 56 felsőfokú tanintézet bocsát ki kapuin végzett szakembereket. Másfél évtizeddel ezelőtt 5628-an, 1975-ben már 24 276-an szereztek e helyeken oklevelet. Más területre átlépve: tavaly a nemzeti jövedelem 3,46 százalékát tették ki a kutatási ráfordítások. Összesen 13,9 milliárd forint, s hogy a lépést érzékelhessük, írjuk le: 1960-ban a kutatási kiadásokra még csak 2,3 milliárd jutott. A kutatóhelyeken 81 ezer ember tevékenykedik, s csupán e

területről 1975-ben 1647 találmányt jelentettek be... S akkor még hol van a már végzetek elpocsékolta munkaóra ezreinek pénzbeli értéke, az elfektetett, ötről-hatra nem jutó találmányok, újítások, ésszerűsítések miatti veszteség?! Hatalmas anyagi, szellemi erőforrásokkal sáfarkodhatnánk, ha a legapróbb hasznos gondolatforgácsot is megőriznénk, felhasználnánk ott és akkor, amikor szükség van rá. Sajnos, nemhogy a forgácsot, de sűrűn a hatalmas rönköket is veszni, porladni hagyjuk. Mert így egyszerűbb. Kényelmesebb.

Eddig összesen 33 ezer ember részesült számítástechnikai oktatásban, ám mégis lámpással keresik mindenütt a kicsit is hozzáértőket. Hová lettek a végzetek, miért csak töredékük lelhető meg a képzettségüknek megfelelő helyen? Miért mentek el, hány gondolatukat zárták, zárja szekrény, asztalfiók? Vaktában kiválasztott területet, hasonló kérdőjeleket mindenütt másutt föl-fedezhetünk. Marx „az egyénekben rejlő erők fejlődését” döntő elemnek tartotta a gazdasági tevékenység vizsgálatánál, ám vállalatoknál, szervezeteknél, intézményeknél miféle varázstevő pálcák kellene ahhoz, hogy legalább megsejtsék e marxizmus gondolat igazságát, hatását, forradalmi magját?

A „szekrényvizit” jelszavát néhány vállalatnál már kiadták, s meghökkenve látták, miféle kincsek oltalan kincstárnokai voltak!

Sok minden kell a hatékonyabb munkához a termelői közösségekben. Jobb érdeklődés, fejlesztési forrás, korszerű eszközök, szervezési intézkedések, nagyobb fejelem, s így tovább. Sok minden kell. Olykor azonban annyi is elég lenne, ha kinyitnák a szekrényeket.

Mészáros Ottó

Műsor a bárban

Egy, csak egy lokál van talpon a vidéken. Ide térhet be késő este idegen és városiak, ha most érkezett, vagy mozi, színház után nem vonzza az ágy, s nem öntött föl túlságosan a garatra, kulturáltan szeretne szórakozni. Nomen est omen: Szedged bárja a Szedged bár. Miután párja nincs (ekkor városban), ahol a műsor bizonyos védeltséget ígér — a 30 forintos belépő okosan szűri a publikumot —, meg a belső helyiségei sem öblösek túlságosan, nincs meglepő abban, ha hétéveken ostromlott várpince képét ölti.

A szabad szombatok óta pénteken tetőzik a forgalom, másnapra általában előre lefoglalják a boksokat, vasárnap a szünnap — mondja hétfőn este a bár vezetője, Jancsika Sándor. Mit mondja, suttogja fennhangon, mert hát a zene (máskülönbben jó zene: Zsigmond Mihály, Berényi Apolló, Kráml István triója), „erősen” befolyásolja a társalgást. — Jó 70-80 százalékos a bár kihasználtsága, december közepétől augusztus végéig, havi váltásban, pontban éjjeltől adunk egyórás műsort, 1969 óta. Aminek feltétlenül szükségét látjuk, garancia a szórakozás kulturált környezetének biztosításához. Azt hiszem, a színháziakkal jó boltot kötöttünk, Herczeg Zsolt például negyedik éve házigazdája, összeállítoja, konferánsziója a műsoroknak,

Herczeg Zsolt, a „műsorvivő”

közmegelegedésre; korábban mások is jártak ide a színházból. A műsor valóban jó; izlé-

ses, változatos, látványos. Már amennyi látvány fölmutatható csekély három léghőméterben. A műsorvivő kellemes csevegő, a szöke Kürthy Ila cigánydalainak, Mészery Judit táncdalainak is sikere van a csendesebb hétfői teltházban, a Jurnyik-duo éneklő, zongorázó, szaltózó törpekyúiai cirkuszhangulatot idéznek, s amit a színház két tehetséges táncosa, Abraham Anikó és Nyáry Attila művel a tanyéri pályán, valóságos zsonglormutatvány, igazi show.

Sítkos a pálya, könnyű elcsúszni — telepszik le a műsor végén asztalunkhoz Herczeg Zsolt. — Kiszolgáltattott az ember, mert a szórakozónak több joga van a bárban, mint mondjuk a színházban. Céltáblának áll ide a szereplő, úgy kell venni a lapot a különböző asztaloktól, hogy sportnyelven szólva senki se sérüljön meg.

Igaz, a bároknak örökös veszélye a jó hangulatot lecsapoló izléstelenség, kötéltáncot jár estéről estére az, aki ideszereződik. A műsoros Szedged bár kevés önmagában Szedgeden. Szerencsére hosszú ideje életképes, amiben elvitathatatlan érdeme van a vezetőjének, meg az ellenőrző városi tanács vb művelődésügyi osztályának (egyik munkatársa az este is lent járt műsornézőben). Ilyen állapotban kell vigyázni rá.

N. I.

Sopronban kezdődik a mezőgazdasági könyvhónap

Sopronban február 4-én nyitják meg az idei mezőgazdasági könyvhónapot. Dr. Marczali László kulturális miniszterhelyettes mond beszédet, s az ünnepség után nagyszabású könyvkiállítás mutatják be — mintegy 500 könyvvel és folyóirattal — az utóbbi évek mezőgazdasági szakirodalmának fejlődését. Külön tárlokön látható a könyvhónap 44 újdonsága, melyből a Mezőgazdasági Kiadó gondozásában 29 mű jelenik meg, a Medicina, a Kossuth, és a Műszaki Kiadó egy-egy művel, a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó két művel, az akadémiai pedig tíz kiadvánnyal szerepel az újdonságok listáján.

Sopronban az ünnepélyes megnyitót követően több nagyjelentőségű tanácskozásra, ankétra kerül sor. A Berzsenyi Könyvesbolt valamennyi ankét alkalmával kamarakiállításomatátja be a témakör irodalmát. A szervező bizottságok előrelépési szerint több mint ezer ankétot rendeznek az országban. A Művelt Nép Könyvtarjesztő Vállalat kilenc helyen rendez szakíró-olvasó találkozót, ahol az érdeklődők a könyvhónap újdonságainak szerzőivel, szerkesztőivel találkozhatnak. A könyvhónap könyvei nyolcmilliárd forint értékben, 216 ezer 700 példányban állnak a nem budapesti vásárlók rendelkezésére.

A szakszervezet az ifjúsági parlamenteken elhangzott észrevételek, javaslatok sorát figyelemmel kíséri. Megtárgyalta az elnökség a gyógyító-megelőző ellátás intézményi integrációjával kapcsolatos tapasztalatokat is. (MTI)

Sopronban kezdődik a mezőgazdasági könyvhónap

Sopronban február 4-én nyitják meg az idei mezőgazdasági könyvhónapot. Dr. Marczali László kulturális miniszterhelyettes mond beszédet, s az ünnepség után nagyszabású könyvkiállítás mutatják be — mintegy 500 könyvvel és folyóirattal — az utóbbi évek mezőgazdasági szakirodalmának fejlődését. Külön tárlokön látható a könyvhónap 44 újdonsága, melyből a Mezőgazdasági Kiadó gondozásában 29 mű jelenik meg, a Medicina, a Kossuth, és a Műszaki Kiadó egy-egy művel, a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó két művel, az akadémiai pedig tíz kiadvánnyal szerepel az újdonságok listáján.

Sopronban az ünnepélyes megnyitót követően több nagyjelentőségű tanácskozásra, ankétra kerül sor. A Berzsenyi Könyvesbolt valamennyi ankét alkalmával kamarakiállításomatátja be a témakör irodalmát. A szervező bizottságok előrelépési szerint több mint ezer ankétot rendeznek az országban. A Művelt Nép Könyvtarjesztő Vállalat kilenc helyen rendez szakíró-olvasó találkozót, ahol az érdeklődők a könyvhónap újdonságainak szerzőivel, szerkesztőivel találkozhatnak. A könyvhónap könyvei nyolcmilliárd forint értékben, 216 ezer 700 példányban állnak a nem budapesti vásárlók rendelkezésére.

A szakszervezet az ifjúsági parlamenteken elhangzott észrevételek, javaslatok sorát figyelemmel kíséri. Megtárgyalta az elnökség a gyógyító-megelőző ellátás intézményi integrációjával kapcsolatos tapasztalatokat is. (MTI)